

Agraïments

El present treball ha estat possible, en bona mesura, gràcies a la concessió d'un *Séjour de recherche post-doctoral* per part de la Universitat de Franche-Comté (Besançon), que m'ha permès treballar durant vuit mesos a l'*Institut des Sciences et Techniques de l'Antiquité* (ISTA) d'aquesta universitat. L'ajuda i la col·laboració prestada pels membres de l'ISTA ha contribuït significativament al desenvolupament d'aquest treball. Agraïsc especialment al director de l'ISTA, Antonio Gonzales, la confiança i el suport prestats en aquest projecte. Per a mi ha estat un privilegi treballar en el que és un dels principals centres internacionals d'estudi de l'esclavitud antiga, i haver comptat amb els valuosos consells d'investigadors com Marie Rose Guelfucci, Rudy Chaullet i Guy Labarre, així com el suport tècnic aportat per Évelyne Geny en la publicació d'aquest llibre.

El present treball constitueix un aprofundiment dels resultats obtinguts en la tesi doctoral que porta per títol *L'esclavitud en l'economia antiga: evolució i fonaments de la historiografia moderna*, defensada en la Universitat d'Alacant en març de 2011, i que comptà amb el suport d'una beca d'investigació d'aquesta mateixa universitat. Durant el transcurs de la beca vaig contraure nombrosos deutes amb els professionals que em van acompanyar. En primer lloc, amb el director de la tesi i amic, Jaime Molina Vidal, per haver-me transmès l'entusiasme per la recerca i la valentia d'enfrontar-se a vells paradigmes historiogràfics. En un sentit similar, cal destacar també els noms de Francisco Sevillano Calero, de la mateixa universitat, i de Kostas Vlassopoulos, de la Universitat de Nottingham, per les seues valuoses orientacions en els àmbits de la recerca historiogràfica i l'anàlisi del discurs. També voldria agrair a Domingo Plácido, Alberto Prieto, Fernando Wulff, Hans Heinen, Johannes Deissler, Simone Sisani i Antonio Gonzales, els suggeriments i comentaris sobre la tesi doctoral, que han estat tinguts en compte en el desenvolupament de la present obra.

Per altra banda, cal destacar el suport econòmic prestat per la Universitat d'Alacant per a realitzar estades en centres de recerca destacats en l'àmbit de la història antiga, com són la Escola Espanyola d'Història i Arqueologia en Roma, i els Departaments d'Estudis Clàssics del *King's College London* i la Universitat de Nottingham. Els directors d'aquests centres, Ricardo Olmos, Michael Trapp i Stephen Hodkinson, respectivament, em van aportar tota l'ajuda necessària per a poder dur a terme la recerca i accedir a algunes de les millors biblioteques en l'àmbit internacional, com són l'*École française de Rome*, l'*Institute of Classical Studies* i *The Warburg Institute*. També m'agradaria destacar el suport i consells aportats pels membres del Departament de Prehistòria, Arqueologia, Història Antiga i Filologies clàssiques de la Universitat d'Alacant, i especialment, a Juan Carlos Olivares, Ignasi Grau, Pilar González-Conde, Arcadio del Castillo, Javier Jover, Alberto Lorrio, Maria Paz López, Teodoro Crespo, Manuel Cano, Daniel Mateo i Juan Francisco Álvarez.

En un àmbit diferent, m'ha resultat de gran utilitat l'aprenentatge en l'àmbit de la docència i la història econòmica durant l'experiència docent en la Universitat d'Almeria, en bona mesura, gràcies al suport d'Andrés Sánchez Picón, i posteriorment, en l'Escola Universitària de Relacions Laborals d'Elda (Universitat d'Alacant). A nivell personal, m'agradaria aprofitar per agrair l'afecte i el suport dels amics fets a Besançon, François Guinchard, Antón Alvar i Pierre, els amics de sempre (Raúl, Javi, Antonio, Jose, Israel, Francesc i Miquel), i els meus estimats pares i germana. Per últim, una dedicació especial a Sonia, la meua companya de lluites diàries i font d'inspiració constant.